

ECOUL UNIRII PRINCIPATELOR PE MELEAGURILE NĂSĂUDENE

ȘTEFAN LUPU

Se știe că ținutul Năsăudului a fost din timpurile cele mai vechi un centru românesc, în care sentimentul național a pulsat cu multă tărie. Munții care îi despart de Moldova, precum și stăpînirea străină sub care au fost veacuri de-a rîndul nu i-au putut împiedica pe românii de pe meleagurile năsăudene și bistrițene să aibă legături economice și religioase cu locuitorii țării Moldovei, pe care îi considerau frați, de îndată ce vorbeau aceeași limbă, aveau aceeași ocupație, același port, aceeași credință și aceleași obiceiuri. Ajungerea acestui ținut sub stăpînirea voievozilor moldoveni, Ștefan cel Mare și Petru Rareș, care primiseră de la regii maghiari posesiuni în Ardeal, între care și cetatea, Ciceului, cu șaizeci de sate, în jur, a făcut să se închege între populația românească de aici și cea a Moldovei legături și din punct de vedere politic.¹

Încetarea stăpînirii moldovene asupra ținutului bistrițean și năsăudean sub urmașii în domnie ai lui Petru Rareș n-a putut să taie legăturile dintre locuitorii acestor văi cu cei ai țării Moldovei.²

Aceste legături au continuat și în veacurile următoare și ele au dus la cimentarea unității naționale dintre populația românească de aici și cea a Moldovei.³ Faptul acesta a fost confirmat și de baronul Francisc Kemény, președintele provizor al Cancelariei aulice transilvane pe lângă Curtea împărătească din Viena.

Consultat de împărat în problema reorganizării Transilvaniei, acesta l-a prezentat, la data de 10 ianuarie 1861, o propunere în care vorbea și de viitoarea administrare a teritoriului ce a aparținut regimentului al II-lea grăniceresc, al cărui sediu fusese la Năsăud.

El a căutat să argumenteze că ar fi în interesul împărăției austriece, ca acest ținut curat românesc și aflător în imediata vecinătate cu Moldova, deci cu un stat tot românesc, să fie organizat ca o unitate administrativă și politică de sine stătătoare.

1 V. Motogna. *Relațiile dintre Moldova și Ardeal în veacul al XVI-lea*, Dej, 1928.

2 V. Motogna. *Cetatea Ciceului sub stăpînirea Moldovei*, Dej, 1927.

3 V. Seni, *Contribuțiuni la istoria legăturilor Moldovei cu orașul Bistrița din Ardeal*, în rev. „Transilvania”, anul XLV, nr. 10-12, 1 dec. v. 1914, p. 446-455.

El considera, printre altele, că nu e bine „ca un popor constător numai din români“, înțelegând evident populația, de pe meleagurile năsăudene și bistrițene“ — exercitați în arme, chiar la granițele Moldovei, unde comunicația cu principatele dunărene chiar astăzi e așa de deasă, să ocupe o poziție independentă sub conducerea și supravegherea diregătorilor proprii naționali, căci dacă aceasta împrejurare în prezent nu apare să amenințe cu periclu, totuși rămîne învăluit în întunecimea viitorului. ca mai tîrziu să poată fi sau să poată deveni un periclu, de aceea nu pot cu-teza a lua asupra-mi responsabilitatea împreună cu o asemenea propu- nere.“ (Dr. Nestor Șimon, Vasile Nașcu : Viața și faptele lui, Năsăud. E- ditura librăriei M. Onișor 1911, p. 304).

Contrar propunerii baronului Francisc Kemény ca fostul teritoriu al Năsăudului să rămîna anexat la districtul sășesc al Bistriții, cel puțin pînă la ținerea adunării provinciale a Transilvaniei, singura în drept de a hotărî în problema reorganizării ținuturilor transilvănene, împăratul a luat în considerare cererea fruntașilor graniței năsăudene și a aprobat trans- formarea, cu 15 aprilie 1861, a acestui ținut în district cu administrație proprie și cu dregători români.

Legăturile populației de pe aceste meleaguri cu Moldova n-au su- ferit deci nici o stînjnire.

Pe de altă parte desele răscoale ale populației românești de pe valea Someșului, începînd cu secolul al XV-lea și sfîrșind cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, pentru obținerea dreptății sociale și a libertății na- ționale de sub dominația magistratului bistrițean, care a căutat să-și im- pună sistemul de exploatare a locuitorilor acestor văi, cu forța, a întărit și mai mult convingerea în sufletul locuitorilor acestor meleaguri că scă- parea din această stare de robie nu și-o pot găsi decît în Moldova.

Grupuri de români de pe cuprinsul ținutului năsăudean și bistrițean. uneori în număr mai mic, alteori în număr mai mare, și-au părăsit vetrele și au trecut în Moldova, unde au primit din partea domnilor moldoveni înlesniri de trai și de o viață mai liberă ca cea de aici.

Aceste treceri sau „bejanii“ peste munți s-au înmulțit cînd asupra populației acestor meleaguri, au început, cu anul 1700, presiuni din partea autorităților de stat, de a trece la unirea cu biserica Romei.⁴

Despre o asemenea emigrare a iobagilor români, în 1763 din comi- tatele Cluj și Dobica, în acesta din urmă cuprinzîndu-se și satele romă- nești, aflătoare azi în județul Bistrița-Năsăud, amintește și un scriitor ma- ghiar, Halmágyi István,⁵ în jurnalul său „Naplo“ (pag. 105). Chiar și Ion Creangă amintește în „Amintiri din copilărie“ că străbunicul și bunicul său dinspre mamă, însoțiți de mai multe familii înrudite, au trecut din Ardeal, foarte probabil din actualul județ Bistrița-Năsăud, în Moldova. dinaintea persecuțiilor religioase, nevoind să treacă la catolicism.⁶

4 V. Șotropa, *Bejenii în secolul al XVIII-lea, în Arhiva Someșană* nr. 16, Năsăud, 1932. p. 55—88.

5 H. István, *Naploi*.

6 I. Creangă, *Amintiri din copilărie*, București, 1928, p. 80.

Despre treceri ale românilor din ținutul Năsăudului și al Bistriței în Moldova, în vremurile vechi, au scris și istorici localnici, ca Iuliu Marțian, Virgil Sotropa și alții.⁷

S-ar mai putea aminti că în secolele trecute au plecat din aceste ținuturi în Moldova și oameni de carte și tineri dornici de a se instrui, ca Vasile Fabian Bob, Iacob Stamate, Gavril Bănulescu Bodoni și alții care, acolo, au ajuns în posturi înalte, atât în învățămînt, cît și în ierarhia bisericească.⁸

Emigrații din satele din actualul județ Bistrița-Năsăud în Moldova s-au dus cu ei numai graiul, portul, ocupațiile, obiceiurile, credința, ci și aspirațiile celor rămași la vetrele lor, sub stăpînire străină, spre un trai mai bun și spre o viață liberă și spre o dreptate socială.⁹

Evenimentele politice și sociale ce aveau loc în Moldova aveau ecouri puternice și în sufletul populației române de pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud, de azi, stîrnindu-i cînd bucurii, cînd amărăciuni, după cum erau și aceste evenimente, bune sau rele. Evident că sfișitul nenoroc al mișcării revoluționare din Moldova, în 1848, n-a putut decît să întristeze pe românii de pe plaiurile Transilvaniei. În schimb unirea celor două țărișoare românești, Moldova și Muntenia, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al acestora, a stîrnit fiori de bucurie și de nădejdi într-un viitor de libertate și unitate națională pe care-l așteptau cu multă nerăbdare.

Gîndurile lor au început a nu și le mai îndrepta spre împăratul de la Viena, ci spre domnitorul Cuza, în care vedeau acum pe însuși domnitorul lor.

Cele cuprinse în memorandumul pe care Alexandru Papiu Ilarian i l-a înmînat, în 1862, domnitorului Principatelor Române și zănume că : „Românii din Transilvania, în împrejurările de față numai în Principate privesc, numai de aici așteaptă semnul, numai aici își vîd scăparea. Cînd s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decît în Principate. . . Un lucru se pare a fi mai mult decît sigur : că românii de peste Carpați, bărbați și femei, bătrîni și tineri toți ar fi gata de a muri pentru Domnul Cuza. . .“ ; oglindesc și starea lor sufletească de pe urma acestui eveniment istoric.¹⁰

O mărturie a sentimentelor și nădejdilor de care era cuprinsă populația românească de pe cuprinsul județului Bistrița Năsăud, de azi, ca urmare a unirii Principatelor Române din 1859, o constituie și notițele făcute de un locuitor din comuna Ilva Mică, pe nume Vasile Eremie, fost „Stabs-Führer“ adică plutonier major în „Regimentul Gross Herzog von Baden, nr. 58“ pe un calendar românesc, apărut cu titlul „Amicul popoului“, la Sibiu, pe anul 1891. Acest țaran, întors din armată cu gradul de

7 I. Marțian, *Țara Năsăudului înainte de instituirea regimentului de grăniceri*, Năsăud, 1933.

8 I. Moisil, *Românii din Vechiul regat și dragostea lor pentru ardeleni*, în Arhiva Someșană, Năsăud, 1932, p. 89—99.

9 V. Moldovan, *Mișcările țărănești din Valea Rodnei de la mijlocul sec. al XVIII-lea*. Extras din revista „Studii“, nr. 1, tomul 21, 1968, p. 53—62.

10 Ecoul, anul III, nr. 116—121, 1970. p. 11.

subofițer, după un serviciu de peste zece ani, a devenit un îndrumător cultural al consătenilor săi și un cronicar al evenimentelor nu numai din satul său, ci și din satele învecinate. El a, scris pe foile albe ale amintitului calendar la data de 2 martie 1892 următoarele cuvinte cu privire la aniversarea a 33 de ani de la unirea din 1859 a Moldovei cu Muntenia : „In 24 Ianuarie 1892, st. v. s-au împlinit 33 de ani, de cînd s-a săvîrșit marele act al unirii Principatelor Române. Adunările electivive au proclamaț de Domn al Munteniei și Moldovei pe principele Cuza, sub numele de Alexandru Ioan I“.

„Foile din România, mai ales „Românul“ consacără pagina primă a numărului său de la 24 Ianuarie st. v. amintirii acestui mare act istoric în viața românilor. Vrînd a reîmprospăta în memoria generațiilor tinere ziua epocală de 24 Ianuarie 1859, reproducem și noi, în extras, actele mai însemnate ale alegerii“.

„După ce adunarea electivă a Moldovei a ales de domn pe Alexandru Ioan I, noul domn adresă poporului său o proclamațiune de următorul cuprins :

Noi, Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința Națională domn al Moldovei la toți de față și viitori, sănătate. Voința nației, prin legiuitul ei organ, adunare electivă, Ne-au ales domn al Moldovei. Suindu-ne pe tron, cu numele de Alexandru Ioan I, cea dintîi datorie a noastră este de a ne adresa către voi, de a vă dori pace și fericire și de a vă spune care sînt cugetările mele și simțirile noastre.

Inainte de a mă sui pe tronul pe care ne-au chemat încrederea nației, noi în fața adunării am pus următorul jurămînt” :

„Jur în numele Prea Sfintei Treimi și în fața țării mele, că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele patriei, că voi fi credincios constituției în textul și spiritul ei, că în toată domnia mea voi priveghia la respectarea legilor, pentru toți și toate, uitînd toată prigonirea și toată ura, iubind deopotrivă pe cei ce m-au iubit și pe cei ce m-au urît, neavînd înaintea ochilor mei decît binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții mei să-mi fie în ajutor“.

„Acest jurămînt arată linia de purtare ce avem a păzi în domnia noastră“.

Numai atîta a scris, după ziarele vremii, cărturarul Vasile Eremie despre alegerea lui Cuza ca domn al Moldovei în 5 Ianuarie 1859. Ne-am fi așteptat să ne dea, firește, tot după ziarele din 1892, o descriere a felului cum a decurs alegerea lui Cuza ca domn al Munteniei. Nu ne dă această descriere, ci ne povestește despre plecarea delegației de deputați munteni la Iași pentru a prezenta domnitorului moldovean actul alegerii sale, în ziua de 24 Ianuarie 1859, de către adunarea electivă a Munteniei și ca domn al acestei țări.

Reluîndu-și firul povestirii, notițele lui Vasile Eremie continuă :

„In adunarea electivă a Munteniei, după ce în ziua de 24 Ianuarie 1859, a ales domn pe Principele Moldovei ,Cuza, s-a numit o deputație,

compusă din domnii : Scarlat Crețulescu, Nicolae Oprean, C.A. Rosetti, Alexi Florescu, B. Slătineanu și episcopul Argeșului, cu scopul să meargă la Iași, ca să notifice noului domn alegerea sa. Deputația a sosit la Iași în 29 ianuarie și la amiază s-a prezentat domnului, iar episcopul de Argeș rosti următoarele :“

„Prea Înălțate Doamne,

Țara, Românească, soră a Moldovei, și-a atras binecuvântarea Cerului, insuflînd pe toți fiii săi, ca să Vă aleagă domn.

Atotputernicul să Vă dea ani mulți și fericiți pentru ca aceste țări, care, fiind despărțite, au suferit atîtea nevoi, atîtea nenorociri, să se bucure, fiind întrunite de o viață fericită sub oblăduirea Măriei Tale.

Adunarea, Generală a Țării Românești ne-a însărcinat a depune în mîinile Măriei Tale acest act prin care sînteți alesul ei. Noi sîntem fericiți a Vi-l aduce, cu aclamările poporului român și binecuvîntarea Cerului : Să trăiești Măria Ta ! Dumnezeu să binecuvînteze Țările creștine, Moldova și Țara Românească“. După cuvintele episcopului de Argeș, se amintește de discursul deputatului muntean Costache A. Rosetti, ținut în fața lui Alexandru Ioan Cuza și de răspunsul domnitorului . Dîndu-se citire actului de alegere, C.A. Rosetti — se spune în continuarea relatării lui Vasile Eremie — ținu un discurs la care domnul, noul ales, răspunse prin următoarea vorbire :

„In numele actului național și măreț, prin care adunarea electivă din București a întrunit coroanele Țării Românești și a Moldovei, declar că, pe cît sînt de mîndru de a mă găsi înălțat pe tronul Moldovei, pe atîta sînt, de asemenea, mîndru de a vedea numele meu înscris în rîndurile domnitorilor Țării Românești. In ochii mei actul ce l-ați desăvîrșit, domnilor deputați de peste Milcov, este triumful unui principiu mîntuitor, ce viază cu tărie în inimile românilor, principiu frăției românești. El ne-a scăpat de pierderea în trecut, el ne va duce la bine și la mărire în viitor. Să trăiască dară frăția românească, să trăiască Principatele Române“.

După răspunsul domnitorului Cuza la discursul lui C.A. Rosetti, conținutul acestui discurs nefiind reproduș, urmează un comentariu despre însemnătatea actului unirii din 1859, comentariul fiind făcut, firește, după comentariile ziarelor românești ale vremii, care au comemorat acest eveniment.

„Ziua unirii Principatelor Române — începe comentariul amintit — este una din cele mai memorabile zile în viața culturală și națională a tuturor românilor. Cu ea deodată a răsărit soarele mîntuirii și al emancipării naționale, ea a deșteptat în piepturile românești dorul fierbinte după o cultură națională ; ea a rupt pe vecie raporturile de dușmănie și de veșnice neînțelegeri dintre moldoveni și munteni ; ea a făcut ca Milcovul să nu mai despărță pe frații de frați ; ci moldoveanul cu munteanul să-și dea mîna frățească și cum zice nemuritorul Alecsandri : Să întindem hora mare Pe ale noastre vechi hotare.

Ziua, de 24 Ianuarie 1859, ca totdeauna, rămîne pururea o zi de mare sărbătoare națională pentru toți românii, căci mai presus de toate, ea a

pus baza mîndrului regat român de azi (adică din 1892 n.n.), respectat și prețuit după valoarea lui de toate statele europene.“

Ca, încheiere a acestei relatări despre aniversarea a 33 de ani, în 1892, de la unirea Principatelor Române, Vasile Eremie adaugă de la sine, aceste cuvinte pline de iubire la adresa domnitorului Cuza și de revoltă față de dușmanii acestuia și totodată ai țărănimii sărace și anume : „Alexandru Ioan Cuza a desființat iobăgia din Țara Românească și din Moldova. Pentru iobăgie s-au sculat boierii asupra lui și au voit să-l omoare, dar el a fugit în Franța, în Paris, și a abzis de domnie. În urma lui a fost ales ca domn Carol de Hohenzollern craiul care se află și acuma.“¹¹) Cu mențiunea aceasta se încheie și expunerea lui Vasile Eremie din Ilva Mică, despre actul Unirii de la 1859.

Ce altceva l-a, determinat pe acest țaran cărturar, pe atunci în vîrstă de 62 ani, fiind născut în 14 aprilie 1830 să transcrie pe un calendar românesc rîndurile pe care le citise el în gazetele românești la împlinirea celor 33 de ani de la unirea Principatelor Române, dacă nu dragostea de neam și grija față de tineretul sătesc, în sufletul căruia voia să aprindă focul sacru al acestei iubiri, după cum mărturisește, dealtfel, chiar el : „Vrînd a reîmprospăta în memoria generațiilor tinere ziua epocală de 24 Ianuarie 1859, reproducem și noi în extras, actele cele mai însemnate ale alegerii.“

Interesantă și, totodată, frumoasă transformare s-a produs în sufletul acestui țaran, care din subofițer în armata austriacă, a cărei misiune era întărirea împărăției habsburgice și în același timp, strivirea libertății popoarelor subjugate de Curtea din Viena, în luptător pentru cauza națională a poporului său.

De acest sentiment era stăpînită, pe acea vreme, întreaga populație românească din ținutul Năsăudului și al Bistriței, așa cum a dovedit-o și procesul Memorandului, judecat la Cluj, în primăvara anului 1894 și în care, printre alții, preotul Gherasim Domide, din tîrgușorul Rodna din județul Bistrița-Năsăud a fost condamnat la 2 ani și jumătate temniță, pentru manifestările sale de apărare a drepturilor națiunii române.¹²)

Existența acestui sentiment în inimile românilor de pe aceste meleaguri a fost constatată, la cîteva luni numai după procesul Memorandului, de distinsul scriitor și învățatul profesor universitar de la București, Alexandru Odobescu.

Venit la Sîngeorz-Băi, pentru o lună de zile, în vara anului 1894, Odobescu îi trimite soției sale, Sașa, ce se afla în Pitești, la fiica lor, Ioana, măritată după subprefectul județului Argeș, un număr însemnat de scrisori, în franțuzește, în care îi comunică impresiile plăcute ce i le insufla această localitate, cu împrejurimi pitorești și cu o populație curat românească.

11 Insemnările lui Vasile Eremie din comuna Ilva Mică, jud. Bistrița-Năsăud. în 1892, pe un calendar românesc „Amicul poporului“, pe anul 1891, Sibiu, tipografia W. Krafft (1891). Exemplarul se află în proprietatea prof. Ștefan Lupu.

12 Șt. Lupu. *Durerea Ardealului în poezia lui George Coșbuc*, în rev. lic. Decebal din Deva. „Știu“, nr. 2-3, 1941, p. 12-32.

Chiar în prima sa scrisoare, adresată cu data de 11/23 iulie 1894, el îi scrie printre altele : „In sfârșit sînt mulțumit că respir un aer excelent și că trăiesc de cîtva timp printre oameni în mijlocul cărora încerci o adevărată satisfacție, să-ți întărești sentimentele patriotice. Poate voi părea șovinist, așa de mult repet același refren patriotic, dar acesta, este sentimentul care-mi face mai multă plăcere morală, de cînd mă aflu aici“.

Intr-o altă scrisoare datată din 8/20 august 1894, adică aproape de sfârșitul șederii sale la Sîngeorz-Băi, îi scrie soției că a dat o serbare pentru tineretul din aceaștă localitate și că a rămas viu impresionat de dansurile acestuia, încheindu-și expunerea astfel :

„La înapoierea mea vă voi descrie aceste dansuri, precum și felul acestui popor, în care se poate vedea de pe acum un măreț viitor pentru țara noastră, căci aici cu toții și bărbații și femeile, sînt stăpîniți de o dorință puternică de a scutura jugul străin și de a face o singură țară cu noi ceilalți. Amin ! Aș dori, să trăiesc atîta numai ca să văd împlinirea acestei frumoase năzuințe a tuturor, aspirație care aici n-are de loc înfățișarea vagă a unui simplu vis“.

Despărțindu-se cu mult regret de Sîngeorz-Băi pentru a se înapoia în țară, Al. Odobescu a venit la Bistrița, pentru a vedea dansurile feciorilor și fetelor de români, din acest ținut, executate cu ocazia marelui tîrg anual al „Bulgiului“, ce avea să se țină, chiar atunci în acest oraș. Spre adîncă lui mîhnire, dar și revoltă autoritățile orașului, aflîndu-i intenția, au interzis această manifestație românească tradițională, așa că n-a putut vedea decît „o mică horă“, „Someșană“, care semăna leit cu cea de la Sîngeorz“.

Plecînd cu o birjă la Vatra Dornei, ca de acolo să treacă în România, Alexandru Odobescu a făcut un popas la Prundu-Bîrgăului, de a cumpărat o pereche de catrințe birgovenesti, pentru fîca sa, Ioana, de la o țărancă, soră cu medicul Andrei Monda din Sîngeorz. Mare i-a fost surprinderea, cînd pe pereții odăii unde-l poftise țărancă, dădu cu ochii de portretele suveranilor români,“ către care aspiră întregul pămînt de aici“.¹³⁾

Aceeași trăsătură sufletească a populației române de pe meleagurile năsăudene a constat-o cu un deceniu mai tîrziu și Nicolae Iorga. Întreprinzînd, în 1905, o călătorie prin Ardeal, el s-a oprit pentru cîteva zile și în orașul Bistrița. În timpul popasului făcut la Bistrița, Iorga a vizitat, însoțit de avocatul bistrițean Gavrilă Tripon, satul din apropiere, Ragla. A fost impresionat, în mod foarte plăcut, de hărnicia locuitorilor de aici și de vrednicia căpitanului pensionat Mărgineanu, care după ce a revenit din armată la vatra părintească, s-a făcut educatorul populației române dimprejur în spirit românesc.¹⁴⁾

În cartea sa „Neamul românesc în Ardeal și Țara ungurească“, apărută la București, în 2 vol. în 1906 Nicolae Iorga a scris, printre altele, despre căpitanul Mărgineanu din Ragla, următoarele :

13 *Călătoria lui Al. Odobescu în Ardeal, în 1894*. Scrisorile sale adresate doamnei Sașa, în „Convorbiri literare“, LXVII, nr. 7—9, iulie—septembrie, 1934, p. 714—725.

14 N. Iorga, *Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească*, București, 1906 (două volume).

„Toată românimea din Ținut încunjură de iubire pentru aceste fapte de bunătate și iubire de neam pe septuagenarul căpitan Mărgineanu“ (vol. II. pag. 525).

Notițele despre actul Unirii din 1859, făcute de țăranul cărturar Vasile Eremie din comuna Ilva Mică, de pe valea Someșului, acum 79 de ani, pe un calendar românesc, constituie, fără îndoială, o modestă contribuție la cunoașterea trecutului politic al populației române de pe meleagurile năsăudene. Ele completează informațiile lui Alexandru Odobescu, Nicolae Iorga și ale altor vizitatori ai acestor meleaguri, din care se poate vedea că populația românească de aici a fost stăpinită întotdeauna de dorința de a scutura jugul străin și de a se uni cu Țara mamă.¹⁵⁾

Acest vis și l-a văzut realizat prin proclamarea Unirii la Alba Iulia, în 1918, pentru a cărei înfăptuire, mulți fii ai acestor meleaguri, înrolați ca voluntari în armata română, în cursul primului război mondial, n-au precupețit nici o jertfă, oricât de grea a fost.¹⁶⁾

15 Șt. Lupu, *Dragostea lui Alexandru Odobescu pentru Ardeal*, în rev. „Știu“, Deva, 1943, nr. 1—3, p. 30—58.

16 S. Manoliu, *Icoana unei școli dintr-un colț de țară românesc*. Bistrița, 1929, p. 17—351.

UN ECHO DE L'UNION DES PRINCIPAUTÉS DANS LA RÉGION DE
NASAUD
RÉSUMÉ

Le district de Bistrița-Năsăud a été considéré depuis toujours comme un territoire roumain. Du temps des princes moldaves Ștefan cel Mare et Petru Rareș, ce territoire appartenait à la Moldavie.

La perte des droits politiques sur cette région, par les successeurs de Petru Rareș, en faveur de l'Autriche, n'interrompt point l'union entre le peuple roumain de l'actuel district Bistrița-Năsăud et la population de la Moldavie. Le cessation des relations politiques n'a atteint en rien la communion de langue, costumes, coutumes, religion même.

Tous les événements importants de la Moldavie ont eu écho dans l'âme des habitants du territoire du district Bistrița-Năsăud d'aujourd'hui.

Ainsi, l'union de la Moldavie et de la Valachie réalisée en 1859 par l'élection d'Alexandru I. Cuza comme régissant des deux principautés fut une grande joie pour les habitants de ce district.

Un témoignage de ce sentiment nous est donné par les notes d'un paysan d'Ilva Mică, — Vasile Eremie — en marge d'un calendrier roumain de 1892, à l'occasion du 33e anniversaire de l'Union des Principautés.

Ces notes témoignent d'un profond sentiment national dans l'âme du peuple roumain du district de notre région. L'existence de ce sentiment a été constatée aussi par Alexandru Odobescu et Nicolae Iorga, qui ont visité, plus tard, quelques villages de ce district, le premier en 1894, le second en 1905.

Poussés par ce sentiment national beaucoup de Roumains de chez nous ont lutté dans l'armée roumaine pendant la Première Guerre mondiale et ont contribué par leur héroïsme et leur sacrifice à la grande Union de 1918 de Alba Iulia.